Työehdot-osasto/Ristelä 12.4.2021

Eduskunnan suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

Etäkuulemistilaisuutenne 14.4.2021

VNS 7/2020 vp Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry lausuu seuraavasti:

Yleistä

SAK yhtyy valtioneuvoston yleiseen näkemykseen Suomen EU-jäsenyydestä. Unionin jäsenenä Suomi on kyennyt vaikuttamaan meitä koskeviin asioihin paremmin kuin toimimalla yksin. Olemme osa eurooppalaista rauhan, vakauden ja vaurauden projektia, ja olemme hyötyneet monin tavoin EU:n sisämarkkinoista.

Pidämme myönteisenä myös valtioneuvoston kuvausta Suomesta yhteistyökykyisenä jäsenvaltiona, joka etsii aktiivisesti yhteisiä, eurooppalaista lisäarvoa luovia ratkaisuja. Koko Euroopan myönteinen kehitys on myös Suomen etu. Lyhytnäköinen kansallinen itsekkyys ei palvele Suomen pitkän tähtäimen etua.

SAK pitää tärkeänä sitä, että valtioneuvosto toteaa unionin kaiken toiminnan perustaksi demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen sekä perus- ja ihmisoikeudet. Suomen on tärkeää tukea EU:n toimia oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi.

Valtioneuvosto toteaa, että EU:n toimintaa on parannettava ja tehostettava EU:n perussopimusten tarjoamia mahdollisuuksia hyödyntäen. EU:n toimintaa voidaankin merkittävästi vahvistaa ilman perussopimusmuutoksia. SAK pitää myönteisenä, että valtioneuvosto on valmis tapauskohtaisesti tarkastelemaan määräenemmistöpäätöksenteon laajentamista neuvostossa.

EU-sääntelyn yksinkertaistamisesta ja hallinnollisen taakan välttämisestä käytävässä keskustelussa SAK pitää tärkeänä, että unionin säännöksiä arvioidaan suhteessa niiden yhteiskunnallisiin tavoitteisiin ja vaikutuksiin sen sijaan, että säädösten määrää pyrittäisiin määrällisesti vähentämään tai rajoittamaan.

Sosiaalinen ulottuvuus

SAK yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että sosiaalinen ulottuvuus on tärkeä EU:n painopistealue. EU:n politiikan tulee lisätä hyvinvointia sekä vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta.

Kuten valtioneuvosto toteaa, on tärkeää, että sosiaalisen ulottuvuuden lähtökohtana on jatkossakin jäsenmaiden järjestelmien monimuotoisuus. Tämän vuoksi järjestelmiä yhdenmukaistavan politiikkaohjauksen sijaan

on suotavaa, että sosiaalista ulottuvuutta vahvistetaan EU:n vähimmäislainsäädäntöä kehittämällä.

Valtioneuvoston tavoin SAK tukee EU:n vähimmäispalkka-aloitteen tavoitetta varmistaa riittävä palkka kaikille työntekijöille EU:ssa. Pidämme myös tärkeänä, että komission direktiiviesitys valtioneuvoston edellyttämättä tavalla kunnioittaa kansallisia erityispiirteitä, kuten sopimiseen perustuvaa työmarkkinajärjestelmää. Komission esittämässä muodossa vähimmäispalkkadirektiivi on myös suomalaisten edun mukainen.

Valtioneuvoston mukaan Suomi tukee EU:n lisätoimia työsuojelun ja -terveyden edistämiseksi. Tällä alalla SAK pitää tarpeellisena, että EU:ssa hyväksytään direktiivit tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä psykososiaalisten riskien ehkäisyyn. Myös syöpäriskeihin ja kemikaalialtistumisiin liittyviä uudistuksia on syytä jatkaa. EU:n tulevaan työsuojelustrategiaan on sisällytettävä konkreettinen lainsäädäntöohjelma tarvittavista lisätoimista.

Työelämän tasa-arvon osalta SAK pitää keskeisenä EU-selonteossa mainittua aloitetta palkka-avoimuudesta. Suomen on tärkeä vaikuttaa siihen, että direktiivi käsitellään ripeästi ja se hyväksytään kunnianhimoisessa muodossa.

Digitalisaatiosta aiheutuviin työelämän muutoksiin liittyen ajankohtainen uudistus on komission valmistelema alustatyöntekijöiden oikeuksia koskeva direktiivi. SAK pitää tässä uudistuksessa keskeisenä työsuhdeaseman varmistamista alustatyöntekijöille, joiden kohdalla työsuhteen tunnusmerkit täyttyvät.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanossa SAK pitää tärkeänä, että pilarin mukaisten oikeuksien toteutumista edistetään, kuten tähänkin asti, tarvittaessa EU:n vähimmäislainsäädäntöä kehittämällä. Talouden eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvä seuranta ei riitä.

Talouspolitiikka

SAK pitää valtioneuvoston talous- ja rahaliittoon sekä jäsenmaiden talouspolitiikan koordinaatioon liittyviä linjauksia yleisesti ottaen myönteisinä. Samalla SAK katsoo, että Suomen tulisi suhtautua avoimesti myös pidemmälle menevään keskusteluun talous- ja rahaliiton kehittämisestä, kuten keskuspankista saatavan nykyistä suoremman rahoituksen mahdollistamisesta jäsenvaltioille. EU:n ja euron tulevaisuuden kannalta on tärkeää myös keskustella mahdollisesta yhtenäisestä finanssipolitiikasta. Nykyiset säännöt ovat monimutkaiset ja heikentävät EU:n uskottavuutta. Sääntöjä tulee yksinkertaistaa.

SAK pitää EU:n elpymisvälinettä tarpeellisena ratkaisuna koronapandemian aiheuttamassa kriisissä. Välineestä saatavaa rahoitusta on käytettävä uuden kasvun luomiseen, osaamisen kehittämiseen, työllisyyden vahvistamiseen ja koronasta erityisesti kärsineiden alojen tukemiseen. Vihreän siirtymän panostukset on laitettava uusiutuvaan

energiaan ja ydinvoimaan. Osaamisen kehittäminen ja TKI-panostukset ovat keskeistä tulevan kasvun kannalta. Elpymisrahaston varoja tulee käyttää myös työvoimapalveluiden laadun parantamiseen.

Veropolitiikassa SAK pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä EU:n tehokasta puuttumista veronkiertoon, aggressiiviseen verosuunnitteluun ja haitalliseen verokilpailuun. Tehokkaiden toimien aikaansaamiseksi kannatamme veroasioissa riittävään laajaa siirtymistä määräenemmistöpäätöksentekoon.

Kauppapolitiikan osalta SAK yhtyy näkemykseen siitä, että EU:lla tulee olla vahva rooli sääntöpohjaisen kauppajärjestelmän vahvistamisessa sekä avoimen ja oikeudenmukaisen kaupan puolustamisessa. EU:n kauppa- ja investointisopimusten kestävän kehityksen osioita on SAK:n mielestä edelleen vahvistettava niin, että työntekijöiden oikeuksia ja ympäristöasioita koskevien sitoumusten rikkominen on selvästi sanktioitu. Valtioneuvoston tavoin SAK pitää myös tärkeänä, että EU:lla on keinoja vastata kolmansien maiden epäreiluihin kauppakäytäntöihin.

Valtioneuvoston tavoin SAK suhtautuu myönteisesti EU-tasolla säädettävään yritysvastuuseen. EU:n yritysvastuudirektiivin tulee kattaa kaiken kokoiset yritykset ja niiden kansainväliset arvoketjut. Direktiivin soveltamisalaan tulee sisällyttää kaikki ihmisoikeudet, jotka on määritelty YK:n ihmisoikeussopimuksissa ja Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksissa.

Ilmastopolitiikka

SAK yhtyy selonteossa todettuihin tavoitteisiin ilmastoneutraalista EU:sta vuonna 2050 ja Suomesta vuonna 2035.

EU-tasolla on sitouduttava kunnianhimoisiin toimiin energiajärjestelmän laaja-alaiseksi irrottamiseksi fossiilisista polttoaineista. Pääasiallinen keino kasvihuonekaasujen vähentämiseksi on toimiva ja tehokas päästökauppa. Lisäksi tarvitaan uusia taakanjakosektoreiden päästöjenvähennystoimia. Selonteossa luetellaan useita tarpeellisia toimia liikennesektorille. Tämän lisäksi erityisesti maataloussektorin päästövähennystoimen vaikuttavuutta olisi lisättävä, sillä toistaiseksi päästövähennykset ovat olleet vaatimattomia. Lisäksi kasvihuonekaasuja on jatkossakin syytä vähentää myös EU-tason sitovin energiatehokkuustoimin sekä edistämällä puhtaan energian, uusiutuvien energialähteiden ja ydinvoiman käyttöä.

Onnistunut kestävään kiertotalouteen siirtyminen edellyttää muutoksia yritysten liiketoimintamalleissa ja vaikuttaa näin tapaan tehdä työtä sekä siihen, kuinka paljon ja minkälaista työtä on tarjolla. Ihmisten yleisen terveyden suojelun lisäksi kiertotaloudessa on varmistettava työturvallisuus ja oikeudenmukaiset työehdot. Esimerkiksi kiertotalouteen toisinaan yhdistetty alustatyö ei saa merkitä työsuhteiden naamiointiin perustuvaa työehtojen polkemista.

SAK pitää myönteisenä selonteon lähtökohtaa, että sosiaalisen oikeudenmukaisuuden on poikkileikattava ilmastotyötä. Tukea on

annettava niille alueille, toimialoille ja työntekijöille, joita muutos koskee eniten. Alue- ja rakennepolitiikan välineet ovat tärkeitä tavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi iso rooli on oikeidenmukaisen siirtymän rahastolla.

SAK:n arvion mukaan energiasektorin lisäksi erityisesti energiaintensiivisessä teollisuudessa (erityisesti prosessi, kemia- ja sementti) on tarvetta oikeidenmukaisen siirtymän rahastolla tuettaviin toimiin, sillä sen päästöjä pitäisi vähentää vuoteen 2030 mennessä 50 prosenttia. Varat olisi suunnattava erityisesti ilmastopolitiikan murroksen vuoksi liiketoimintaa muuttaneiden yritysten työntekijöiden osaamista ja työllisyyttä vahvistaviin toimiin.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot kansainvälisten asioiden päällikkö Pekka Ristelä
pekka.ristela@sak.fi
puh. 040 546 8781